

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на Мартин Младенов Киселов на тема:
„АДАПТАЦИЯ НА ТРАДИЦИОННИ РЕЖИСЬОРСКИ РЕПЕТИЦИОННИ
МЕТОДИ В МУЛТИМЕДИЙНИЯ ТЕАТЪР“ за присъждане на ОНС
“Доктор” в област на висшето образование: 8. Изкуства, професионално
направление 8.4. Театрално и филмово изкуство (Театрознание и театрално
изкуство); факултет по „Сценични изкуства“, катедра „Драматичен театър“
на НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“

от доцент д-р Милена Анева – катедра "Телевизионно,
театрално и киноизкуство“, Факултет по изкуствата,
ЮЗУ "Неофит Рилски"

1. Общо представяне на докторанта и дисертационния труд

За да подкрепи подобна кандидатура човек трябва да е сигурен в неговите качества и най-вече от това - има ли нужда от него.

Започвам така нестандартно една академична рецензия, защото съм убедена в необходимостта от доктор с подобни качества и защото той ще заеме полагащото му се място в не особено голямото разнообразие от специалисти в областта на театралното изкуството, така необходими особено за професионалното обучение на студентите. Смятам, че дисертацията на Мартин Киселов ще бъде и основно учебно помагало за бъдещите актьори и режисьори, а също така и за обучението им.

Искам да отделя няколко момента, които според мен доказват полезността на тази дисертация. Авторът разглежда подробно, професионално и което е най-важно – разбираемо, режисьорските репетиционни методи в мултимедийния театър.

Автора разглежда различните аспекти на мултимедийния театър, в неговите различни проявления – от студентските работи, до значимите произведения в професионалния театър. Отделя се особено внимание на мултимедийния театър с неговата специфика.

Мартин Киселов показва, че е отлично запознат със същността на изследваното си, познава аспектите и спецификите на мултимедийния театър. Нековия интерес ясно личи, че е продиктуван от неговата практика.

В работата на докторанта се прави паралел между традиционни режисьорски методи от практиците на мултимедийния театър, като ги анализира в детайли.

Констатациите се позовават на това, че всеки практик развива методите си съобразно своите индивидуални разбирания за целите на театралното събитие, режисьорските методи имат обща процедурна основа и се подчиняват на общи операционни принципи, които могат да бъдат изолирани и систематизирани.

Дисертационният труд „Сравнение на концепциите и производствените методи при пълнометражните и късометражните игрални филми“ (с оригинално заглавие „АДАПТАЦИЯ НА ТРАДИЦИОННИ РЕЖИСЬОРСКИ РЕПЕТИЦИОННИ МЕТОДИ В МУЛТИМЕДИЙНИЯ ТЕАТЪР“ е в обем от 278 страници. Съдържа обща характеристика на дисертационния труд, четили основни глави, шест подглави, приноси, библиографската справка от 310 заглавия и източници.

Авторефератът съответства на съдържанието на дисертацията. Докторантът има необходимите публикации, участия в научни и творчески форуми.

Научен ръководител на докторанта е проф. д-р Ивайло Христов.

2. Обща характеристика на съдържанието на дисертационния труд

В дисертационния труд са изяснени мотивите на докторанта за работата по изследователския проблем, поставени са темата на изследването, целите и задачите, научните методи, работната хипотеза и обхвата на изследването. Аргументирана е актуалността на темата и изследването.

В първата под глава се разглеждат методологически основи докторанта праби обзор на традиционното разбиране за живото представление и тенденцията в последните десетилетия да се върви към преразглеждане на неговата фундаментална парадигма, включително и концептуализирането му като „театрална рамка“, в която се реализира интермедийният синтез, характерен за мултимедийния театър. Тук се въвеждаме и понятието на Болтър и Грусин „ремедиация“, с чиято помощ се дефинира функцията на театъра като мултимедийна платформа. Извеждат се и няколко важни теоретични инструмента, като въпросите, които Павис поставя за изучаването на мултимедийния синтез, както и таксономията на Шрьотер за 4-те вида дискурс по отношение на интермедийността: синтетична, формална и трансмедиялна, трансформационна, онтологична. Въвеждат се в обръщение и няколко ключови понятия, с чиято помощ ще се анализира интермедийният синтез в мултимедийните репетиции на практиците от извадката: присъствие, автентичност, интимност (което се прецизира с трите условия за интимност на Бартън и Скот, изведени от изследванията на американската психоложка Карън Дж. Прейджър), риск и опасност, спонтанност, повтаряемост/предвидимост, импровизация. Отделя се внимание и на отдалечаването на театъра от предметността и издигането на процеса като първостепенна категория, в който процес все по-голямо значение придобива генерирането на живо взаимодействие с публиката, а не само умелото пресъздаване на намерената в репетицията и запечатана в мизансценна хореография форма на постановката.

Във втората подглава „Научни перспективи към репетицията“ се прави преглед на различните разбирания за репетиционната работа в светлината на понятията, с които се концептуализира нейната крайна цел – постановка, режисура, мизансцен, работа с актьора, представление, спектакъл/зрелище, изпълнение. Привежда се диференциацията, която Брук прави по отношение на репетицията като „подготовка“ за

процеса на „раждане“, който се случва в публичното представяне. Влиянието на разбирането на Брук върху мисленето на практиците от извадката е несъмнено. Прави се и обзор основните концепции за репетиционната работа: повторението и експериментът, като освен Брук се коментират и тезите на немската изследователка Анемари Мацке, откъдето се стига и до дефиницията на репетицията като „методичен експеримент, технологична процедура, целяща генерирането на живо взаимодействие“. Коментира се и тезата на Макоули за важността на репетиционната атмосфера. След това се прави обзор на различните подходи към изучаването на театралния репетиционен процес и извеждането на технологичната перспектива към историографията, от която се провежда изследването. Методът на генетичните изследвания е зает от литературознанието и се занимава с проучването на подготвителните работни материали (ръкописи, чернови, бележки, дневници, скици, проекти, режисьорски книги и т.н.), за да проследи творческия процес при създаването на драматичен текст или представление.

Подглава I.3 разработва подробно идеята, че действията на режисьора в репетицията са движени от обща методика, подчинена на неговата режисьорска философия, както и предлага технологична категоризация на режисьорските действия според различните му интервенции в репетиционния процес по отношение на актьорската работа, обособени като аналитичен инструмент. Въпросът за наличието на методичност е от първостепенно значение.

В подглава I.4 се прави обзор на историческото развитие на режисьорските репетиционни методи с цел да се зададе базата, на която да се реализира съпоставката с методите в мултимедийната театрална репетиция. Използвайки периодизацията на историята на режисурата по поколения, предложена от проф. Камелия Николова.

Разглеждат се и въпросите за авторството на режисьора, концепцията за сценично писмо, която Планшон извежда от Брехт, пърформативният обрат от 60-те години и настъпилите в следствие от него промени във властовите отношения между режисьора и актьорите.

ВТОРА ГЛАВА – Методика

Съществуват маркери, по които е необходима информация специфична за режисьорските репетиционни методи в мултимедийния театър, които докторанта взема предвид. В своето изследване изисква да се направи селекция на част от въпросите, засегнати от Баню, които да бъдат допълнени с въпроси, адресиращи конкретни аспекти на режисьорския постановъчен метод в мултимедийния театър.

В подглава II.1 се коментират отделните компоненти от въпросника на Баню и възможностите, които предлага в рамките на изследването на Мартин Киселов

В II.2 се извеждат маркерите на настоящото Изследване.

В II.3 се представя въпросникът, по който е реализирано то.

В подглава II.4 е дадена извадката, по която се реализира изследването. Касае се за четирима от най-влиятелните режисьори, работещи в жанра мултимедийен театър: Робер Лъпаж, Саймън Макбърни, Мариан Уиймс,

Кейти Мичъл, в

сътрудничество с Лио Уорнър.

ТРЕТА ГЛАВА – Резултати от изследването

III.1 РОБЕР ЛЬОПАЖ

С внимателно изследване на творческия му подход докторанта обобщава важния момент за Льопаж, че отчужденият му стил на игра допълнително изостря този въпрос, както и въпроса за интимността. Покритериите на Бартън/Прейджър, изискването да се импровизира пред публика, което Льопаж поставя в своята практика, формално покрива и трите критерия – пърформърът разкрива аспекти от поведението и личността си, които обикновено пази за себе си.

III.2 САЙМЪН МАКБЪРНИ (SIMON MCBURNEY)

Мартин Киселов е достигнал в дисертацията си до извода за Саймън Макбърни подходът му е импровизационен, със силен акцент върху анализа на движението в живота и върху развиването на самоинициативността и автономния творчески импулс на студентите.

III.3 МАРИАН УИЙМС (MARIANNE WEEMS)

Изводите до които стига докторанта в тази подглава са ключовите за режисьорската философия на Уиймс са разбиранията ѝ за театралната репетиция като интердисциплинарен креативен процес, в който всички компоненти участват в развиването на спектакъла едновременно и равноправно. Тя концептуализира ролята на режисьора като фигурата, която предлага идеята за представянето на голяма разнородна група артисти и след това основното, което прави е да връща сътрудниците си обратно към темата, когато се отклонят прекалено много от нея. Въпреки колаборативния характер на процеса и хетерархичните на пръв поглед отношения обаче, Уиймс смята, че идеята за колаборативно създаване е „мит“ и всъщност творческият процес в театъра „има нужда от режисьор, или както Лавендър обобщава властовата структура на формацията: йерархията е доста плоска, въпреки че Уиймс очевидно ръководи.

III.4 КЕЙТИ МИЧЪЛ (KATIE MITCHELL)

Според Киселов методическата основа, върху която ляга подходът ѝ, е действеният анализ, като се поставя огромен акцент на внимателното изследване на предварителните обстоятелства в пиесата, непосредствените обстоятелства преди всяко действие и между отделните сцени и откриването на различните намерения на персонажите. В мултимедийните проекти на Мичъл, разработени с подхода „живо кино“, които представляват интерес за настоящото изследване, се забелязва едно отклонение от традиционната ѝ репетиционна методика, такава, каквато е описана в „Занаятът на режисьора“.

3. Научни приноси и практическо значение на дисертационния труд

Смятам, че дисертационният труд съдържа теоретични и практически приноси моменти. Оценявам анализите и изводите, свързани с мултимедийния театър.

4. Критични бележки и препоръки

Препоръчвам да се обърне малко повече внимание на работата на актьорите в мултимедийния театър.

5. Заключение

Намирам резултатите от изследването за приносени в своя характер за съвремения театър.

Подкрепям Мартин Младенов Киселов да му бъде присъдена ОНС “Доктор”.

25.08.2023 г.

София

доц.д-р Милена Анева